Opgave 1 Een eindeloze toekomst

Schrijver Roland van der Vorst ging een week de bossen in zonder technologie. Door deze reis besefte hij dat technologie, zoals een smartwatch, ons een idee van eindeloosheid kan geven. De smartwatch is verbonden met een agenda, wijst op afspraken, heeft een stappenteller die je aanzet om meer te lopen, stuurt berichten en nodigt voortdurend uit om te reageren.
Andy Clark maakt gebruik van twee experimenten om duidelijk te maken wat mensen doen met nieuwe technieken, zoals een smartwatch. Om uit te leggen op welke verschillende manieren mensen zich tot de nieuwe techniek van een smartwatch kunnen verhouden, zou Andy Clark gebruikmaken van de tegenstelling tussen interface en cyborg.

2p **1** Beargumenteer met de tegenstelling tussen interface en cyborg op welke manier jij je zou verhouden tot een smartwatch. Leg in je argumentatie **een** van de twee experimenten uit die Clark aanhaalt.

Volgens Van der Vorst geeft de smartwatch voortdurend een prikkel die het begin van iets nieuws aankondigt. Daardoor krijgt ons denken geen seconde rust meer en verandert de smartwatch onze tijdsbeleving: ons denken is door de smartwatch constant gericht op de toekomst.
Volgens sommigen verandert de smartwatch het wezen van de mens.

2p **2** Leg uit dat de smartwatch volgens Clarks mensbeeld het wezen van de mens **niet** verandert.
Geef vervolgens met het begrip ‘bestaanservaring’ een argument dat de smartwatch het wezen van de mens **wel** verandert.

Volgens Van der Vorst presenteren streamingdiensten en digitale kranten hun aanbod in een ordening van populairste, beste, meest bekeken films en meest gelezen artikelen. Mensen gaan automatisch reageren op al deze impulsen. Van der Vorst noemt dit een stimulus-responsleven. Dit kan verwijzen naar een behavioristisch en functionalistisch mensbeeld.
Het functionalistisch cognitivistische mensbeeld maakt gebruik van de computermetafoor.
Volgens Jos de Mul verandert onze omgang met techniek onze identiteit, die humanistisch zou zijn.

2p **3** Geef een argumentatie **voor** Van der Vorsts opvatting dat wij een stimulus-responsleven gaan leiden. Ga daarbij in op:
- de functionalistisch cognitivistische opvatting van mentale processen, en
- De Muls opvatting dat onze omgang met techniek onze identiteit verandert, die hij beschrijft met het begrip humanisme.

Je kunt je volgens Van der Vorst laten voortstuwen door allerlei triggers die elkaar blijven opvolgen, waardoor je ervaring vluchtig is en je voortdurend verlangt naar nieuwe ervaringen. Maar je kunt ook de triggers mijden, bij je directe ervaring blijven, je daaraan overgeven en erin opgaan.
De deugdethiek neemt de deugd als uitgangspunt voor een goed leven. Het utilisme richt zich op de maximalisering van geluk.

3p **4** Beargumenteer of je het eens bent met Van der Vorst dat we beter kunnen opgaan in de ervaring zelf dan verlangen naar meer ervaringen.
Ga daarbij in op:
- een voorbeeld,
- de deugdethiek, en
- het utilisme.

Volgens Van der Vorst manifesteren zich door digitalisering verschillende versies van ons zelf. Ik ben fysiek wel ergens op een bepaalde tijd, maar heb tegelijkertijd verschillende profielen op verschillende sociale media, in appjes, posts en likes. Door al die verschillende digitale profielen rijst de vraag wie ik zelf ben:

tekst 1

Digitalisering belooft wel transparantie maar tegelijkertijd zorgt ze er juist voor dat we steeds meer gaan wennen aan het idee dat we nooit ergens een volledig beeld van zullen hebben. Niet van een fenomeen en dus ook niet van onszelf of de ander. De eindeloze digitale identiteit is open en inconsistent.
Zo verandert het zelf van de moderne mens: […] geen centrale instantie die alles omvat, geen samenvatting en geen overkoepelende structuur.

bron: Roland van der Vorst, De toekomst is eindeloos. Een open blik op digitalisering, 2023

Timothy Morton spreekt van de ‘mesh’ en ecologisch denken.

3p **5** Geef aan wat Morton bedoelt met de ‘mesh’.
Leg vervolgens een overeenkomst uit tussen tekst 1 en ecologisch denken.
Beargumenteer tot slot met deze overeenkomst of het volgens jou een probleem is dat we door digitalisering nooit een volledig beeld zullen hebben van onze identiteit.

Van der Vorst vraagt zich af of het niet beter is te accepteren dat er geen stabiel ‘zelf’ bestaat en ermee in te stemmen dat we eindeloos verschillende rollen spelen:

tekst 2

Dan is de wereld van profielen die almaar veranderen misschien wel een geschenk: het is de ideale context om voortdurend een ander te kunnen worden. De kunst van het omgaan met een digitaal versnipperde identiteit is misschien wel te voorkomen dat je vast gaat zitten in patronen. Dat betekent dat je afstand leert nemen van de rollen die je aanneemt.

bron: Roland van der Vorst, De toekomst is eindeloos. Een open blik op digitalisering, 2023

Donna Haraway bekritiseert het dualistische denken en gebruikt daarbij het beeld van de cyborg.

2p **6** Geef met het beeld van de cyborg Haraways kritiek op het dualistische denken weer.
Leg vervolgens met tekst 2 uit dat de digitale identiteit aansluit bij Haraways beeld van de cyborg.

Van der Vorsts beschrijving van de digitaal versnipperde identiteit lijkt aan te sluiten bij de kritiek van Miriam Rasch op het dataïsme, maar daar is ook wat tegenin te brengen.

2p **7** Leg de kritiek van Rasch op het dataïsme uit met het begrip ‘else’.
Geef vervolgens met tekst 2 een argument dat deze kritiek van Rasch **niet** geldt voor ‘de digitaal versnipperde identiteit’.